NARKOTIKARAPPORT 2009
-en uppföljande studie om narkotikaförekomst på Göteborgs restauranger och krogar

Marizela Kljajić och Anna Nordberg

Firmarapport
Studentfirman HT-09
Arbets- och organisationspsykologi 22,5hp
Handledare: Anders Pousette

NARKOTIKARAPPORT 2009
-en uppföljande studie om narkotikaförekomst på Göteborgs restauranger och krogar

Marizela Kljajić och Anna Nordberg

Sammanfattning. Den här rapporten bygger på en undersökning gjord bland anställda på Göteborgs restauranger och krogar under 2009. Undersökningens syfte är att kartlägga narkotikaförekomst på krogar och restauranger i Göteborg och fastställa om den utbildning som ges till de anställda kring narkotika har varit till nytta. 317 personer fick svara på en enkät och resultaten jämfördes med de från en kartläggning från 2005. Resultatet visar att personalens attityd till narkotika på krogen blivit mer negativ de senaste åren. Personalen är positivt inställd till utbildning i narkotikafrågor och deras inställning till vad som behövs göras för att minska förekomsten av narkotika på krogen samstämmer väl med de mål Göteborgs Stad haft med utbildningen.

RUS-projektet (Restauranger Utveckling Samarbete) har funnits sedan september 2002 och är ett samarbetsprojekt som leds utav Göteborgs Restaurangråd. I rådet samarbetar representanter från restaurangbranschen, polismyndigheten i Västra Götaland, Göteborgs Stad, Sveriges Hotell och Restaurangföretagare (SHR) samt Hotell och Restaurangfacket (HRF) tillsammans för att förebygga men också minska våld och skador som uppstår då människor i restaurang- och krogmiljöer dricker sig berusade eller är narkotikapåverkade.

Inom Göteborgs Stad är det Tillståndenheten, dit RUS tillhör, och Cityenheten som arbetar med frågor kring alkohol och narkotika på restauranger och krogar i Göteborg. RUS-projektet har tidigare finansierats med bidrag från länsstyrelsen i Västra Götaland men idag finansieras RUS via Göteborgs Stad.

RUS har sedan januari 2006 varit egen verksamhet som arbetat med att utbilda personal inom restaurang och krogbranschen. Utbildningen har syftat till att uppnå tre mål som RUS arbetar mot. Det första målet är att allt för berusade gäster ska bli nekade ytterligare alkohol på restaurangerna, det andra målet är att underåriga gäster inte ska bli serverade alkohol på restaurangerna och det tredje målet är att minska narkotikaanvändandet på restaurangerna. RUS har under hösten 2009 arbetat med en nationell kampanj, Krogar mot knark, där kampanjen just handlar om att få fler restauranger och krogar att utbilda sin personal, förändra den fysiska miljön på krogarna, förbättra samarbetet mellan myndigheter och krogbransch, samt att profilera sig som narkotikafri krog genom nolltolerans och en tydligare policy.

Arbetsmetoden som RUS använder sig av består av tre delar; utbildning, samverkan och förstärkt tillsyn. Förstärkt tillsyn innebär att RUS arbetar med att ta fram olika former för ett aktivt arbete mot narkotika. Ett exempel är att man försöker skapa en samsyn kring lagom alkoholberusning. Denna metod är utvecklad av ett annat liknande projekt i Stockholm som heter STAD-projektet (Stockholm förebygger Alkohol och Droger). I utbildningsdelen finns en tvådagarsutbildning i ansvarsfull alkoholservering

där man bl.a. diskuterar frågor kring vad som är en lagom berusningsnivå eller hur man kan se om en gäst är narkotikapåverkad. Förutom utbildning kring alkohol och narkotika arbetar RUS också med att hjälpa krögarna att ta fram alkohol- och narkotikapolicys och handlingsplaner. RUS arbetar även med att kartlägga och studera restaurang- och krogmiljöer.

Narkotika på krogen i Göteborg

Enligt en undersökning som RUS gjorde bland restaurang- och kroganställda i Göteborg 2005 var tillgången på narkotika stor i restaurang och krogmiljöer. 12 procent av de anställda hävdade att de såg narkotikapåverkade gäster varje dag på sitt arbete (Andersson, Johansson, Magnusson, Bergman, 2005). Undersökningen visade också att det fanns en liberal inställning till narkotika, 15 procent av de anställda tyckte inte att det skulle vara olagligt att vara narkotikapåverkad. 22 procent av de anställda tyckte att narkotikapåverkade gäster endast skulle avvisas från restaurangen/krogen när de misskött sig (Andersson m.fl., 2005).

I undersökningen framkom också olika förslag från de anställda på vad man bör göra för att minska förekomsten av narkotika på restauranger och krogar. Större delen av förslagen handlade om att de anställda ville ha mer utbildning och information kring narkotika. Förslagen handlade också om att krögarna skulle ta mer ansvar genom att t.ex. kräva drogfri personal och drogfria gäster. Krögarna skulle också ta mer ansvar genom att vara tydliga med regler och rutiner. Bland de övriga förslagen fanns också exempel på hur man kan förändra krogmiljön och hur polisen kan hjälpa till med att minska narkotika på restauranger och krogar (Andersson m.fl., 2005).

Befolkningsstatistik. CAN (Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning) genomför varje år bland annat en kartläggning av drogutvecklingen i Sverige. I rapporten från 2004 redovisar de siffror på att 15,2 procent av männen och 7,3 procent av kvinnorna i åldern 16-84 uppgett att de någon gång provat narkotika. Guttormsson, Andersson och Hibell gjorde 2004 en sammanställning av ungdomars drogvanor av årliga undersökningar från 1993 till 2004. År 2004 uppgav 23 procent av ungdomarna mellan 16 och 24 år att de prövat narkotika. I samma rapport var snittåldern för narkotikadebut 17,5 år. Andelen ungdomar som provat narkotika ökade med 3 procentenheter mellan åldersgrupperna 19-21 och 22-24. Detta tyder på att narkotikadebut efter 21 års ålder är ovanligt (Guttormsson m.fl., 2004).

Av hela befolkningen uppger 10 procent att de någon gång använt cannabis (CAN, 2007) och 1 % att de någon gång använt kokain (CAN, 2008).

Syfte

Syftet med denna undersökning är att göra en utvärdering av RUS-utbildningen med avseende på hur den påverkar krogpersonalens attityd till narkotika på krogen och om de som gått utbildningen anser att den var givande, samt att göra en kartläggning av narkotikasituationen på krogarna i Göteborg utifrån krogpersonalens perspektiv. Faktorer kring eventuell drogdebut hos krogpersonalen avses också att undersökas samt krogpersonalens synpunkter på hur man kan minska narkotikaanvändningen på krogen.

Frågeställningar

I rapporten avses att undersöka vad RUS-utbildningen har för effekt på krogpersonalens inställning till narkotika på krogen samt om deltagarna anser att utbildningen varit givande. Vidare frågeställningar är följande:

Hur ser narkotikasituationen ut idag på Göteborgs krogar?
Hur har narkotikasituationen utvecklats sedan undersökningen från 2005?
Hur ser krogpersonalens egna erfarenheter kring eventuell drogdebut ut?
Skiljer sig krogpersonalens eventuella drogdebut från övriga befolkningens?
Vad anser krogpersonalen att man kan göra för att minska narkotikaanvändandet på krogen?

Metod

Undersökningen byggdes på enkäter som RUS administrerat och var en uppföljning av den undersökning som genomfördes 2005 (Andersson m.fl.).

Deltagare

Samtliga 317 deltagare arbetade inom restaurang- och krogbranschen. Av dessa hade 210 personer (66,7 %) gått RUS-utbildningen och 105 personer (33,3 %) hade inte gjort det. De som gått utbildningen arbetade i Göteborg eller i kranskommuner till Göteborg som Mölndal, Härryda, Öckerö, Alingsås, Kungälv, Ale, Partille och Lerum. Den tredjedel som inte gått utbildningen arbetade på restauranger och krogar i Göteborg, där man hade sena öppettider, alltså öppet fram till klockan 03 eller 05. Två deltagare hade inte svarat på frågan huruvida de gått utbildningen. Av samtliga deltagare arbetade 51 personer (16,2 %) som krögare, restaurangchef, driftsansvarig eller hovmästare. 196 personer (62,2 %) arbetade som bartender eller serveringspersonal. 29 personer (9,2 %) arbetade som köksmästare eller som kock eller i kallskänk eller disk. 24 personer (7,6 %) av respondenterna arbetade som ordningsvakt, entrévärd eller som garderobiär. 15 personer (4,8 %) uppgav att de arbetade med annat inom restaurang och krogbranschen.

183 personer (58,1 %) av respondenterna var män och 132 personer (41,9 %) kvinnor. En av deltagarna svarade inte på frågan. Åldersspannet hos deltagarna löpte mellan 18 och 60 år med ett medelvärde på 28 år och ett medianvärde på 27 år. Totalt samlade man in 320 enkäter men i tre stycken av dessa var inga frågor besvarade. Dessa plockades bort ur studien.

Frågeformulär

Enkäten som användes som underlag till studien byggde på den enkät som användes vid 2005 års undersökning. Den var dock något avkortad och innehöll i den aktuella undersökningen 22 frågor. Dessa frågor var indelade i ett antal områden. De första frågorna handlade om utbildningen. Sedan ställdes frågor kring bakgrundsvariabler som kön, ålder, erfarenhet av restaurang och krogbranschen och vad man arbetar som.

Därefter ställdes frågor kring attityd till, och förekomst av narkotika på krogen, samt frågor huruvida man själv testat droger. Avslutningsvis ställdes en öppen fråga om vad man anser bör göras för att minska narkotikaanvändandet på restauranger och krogar. (Se bifogad bilaga 1.)

Tillvägagångssätt

Enkäten administrerades på två olika sätt. Dels fick de som deltagit i RUS-utbildningen förfrågan om att svara på enkäten i anslutning till utbildningen. 15 minuter avsattes i slutet av narkotikadelen under utbildningen där deltagarna fick möjlighet att välja om de ville stanna kvar och besvara enkäten eller inte. Dels kontaktade RUS ett antal krogar i Göteborgs innerstad med sena öppettider (krogar med öppet till 03 eller O5) och frågade om de var intresserade av att delta i undersökningen och hur många enkäter de önskade. Dessa enkäter lämnades till ansvarig chef på respektive krog tillsammans med lika många kuvert. Chefen fick instruktioner att lämna enkät och kuvert till de som ville delta i studien och att dessa skulle lämna tillbaka enkäten i förslutet kuvert till chefen när den var ifylld. Enkäterna hämtades av personer från RUS efter några dagar.

Kvantitativ dataanalys. Fråga 1 till 21 i enkäten (se bilaga) analyserades i statistikprogrammet SPSS. Fråga 18 som handlade om debutålder för eventuell narkotikadebut samt debutdrog delades upp i två frågor (18a och 18b). Frågan kring debutdrog behandlades kvalitativt genom att de vanligaste drogerna identifierades och kodades för sig, medan de ovanligare drogerna som bara enstaka individer uppgett samlades i en gemensam grupp under namnet ”annat”. För att data skulle vara möjlig att jämföra med den från 2005 års undersökning anpassades grupperingen av vissa svarsalternativ efter den gruppering man gjorde då. Skillnader i fördelningar mellan 2005 års undersökning och den aktuella undersökningen respektive mellan olika grupper prövades med chi2 statistik. Den valda signifikansnivån var 5 %. Detta innebär att för att en jämförelse mellan olika grupper ska kunna konstateras måste sannolikheten för att skillnaden ska bero på slumpen vara under 5 %. När ett resultat presenterats som statistiskt signifikant låg sannolikheten under denna nivå.

Kvalitativ analys. Den kvalitativa analysen har utgått från en tematisering av de svar som angavs på frågan *”Vad tror du att krogen kan göra för att minska narkotikabruk/missbruk bland gäster och personal*?”. Det fanns totalt 142 kommentarer insamlade och dessa kategoriserades om till olika huvudteman med vissa underteman.

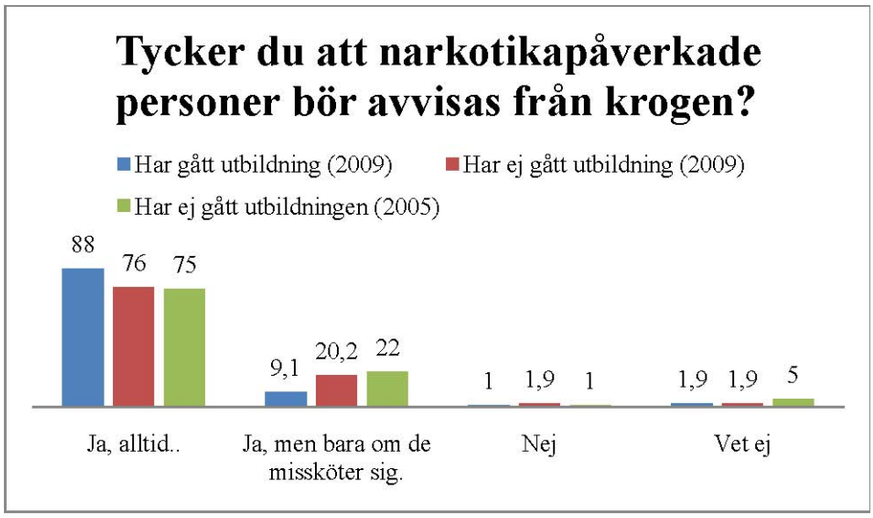
De kommentarer som fanns under varje fråga i enkäten har inte genomgått någon kvalitativ analys och presenteras därför inte i resultatet. Däremot kommer dessa kommentarer att användas i diskussionen.

Resultat

Kvantitativt resultat

210 personer hade gått utbildningen i RUS regi. Av dessa ansåg 85,9 % att de haft nytta av narkotikainformationen i utbildningen. 14,1% tyckte inte att de haft nytta av den. 79 % av de som gått utbildningen var intresserade av att gå en påbyggnadsutbildning. När det gällde inställningen till om man bör avvisa narkotikapåverkade personer från krogen ansåg fler av de som gått utbildningen att narkotikapåverkade bör avvisas oavsett uppförande jämfört med de som inte gått utbildningen (se figur 1). Siffrorna från 2009 när det gäller de som inte gått utbildningen stöds av liknande siffror från 2005. Utbildningen påverkade inställningen till hur man ska hantera narkotikapåverkade gäster så att fler deltagare blev hårdare i sin bedömning.

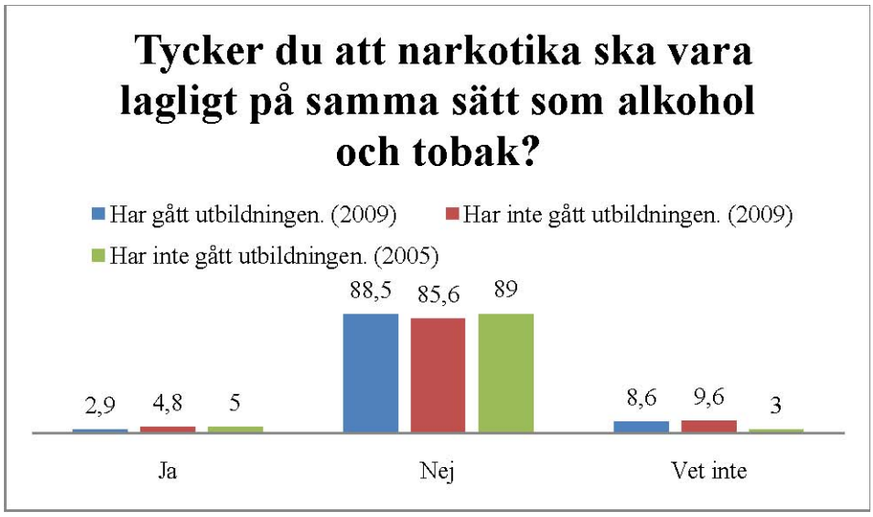
Figur 1.

Inställning till att avvisa narkotikapåverkade personer från krogen bland de som gått respektive inte gått utbildningen 2009. (Skillnad i svarsfördelning avseende "Ja, alltid" och "Ja, man bara om de missköter sig". df=1 p=0,005) Som jämförelse anges även svarsfördelningarna i 2005 års undersökning. Fördelningarna anges i procent.

På frågan om man anser att narkotika ska vara lagligt på samma sätt som alkohol och tobak fanns en mycket liten skillnad mellan de som gått utbildningen och inte. På grund av att för få svarat "Ja" har det inte gått att göra en signifikanstestning. Den största skillnaden sett till procentenheter var att fler svarat "Vet ej" 2009 än 2005. Se figur 2.

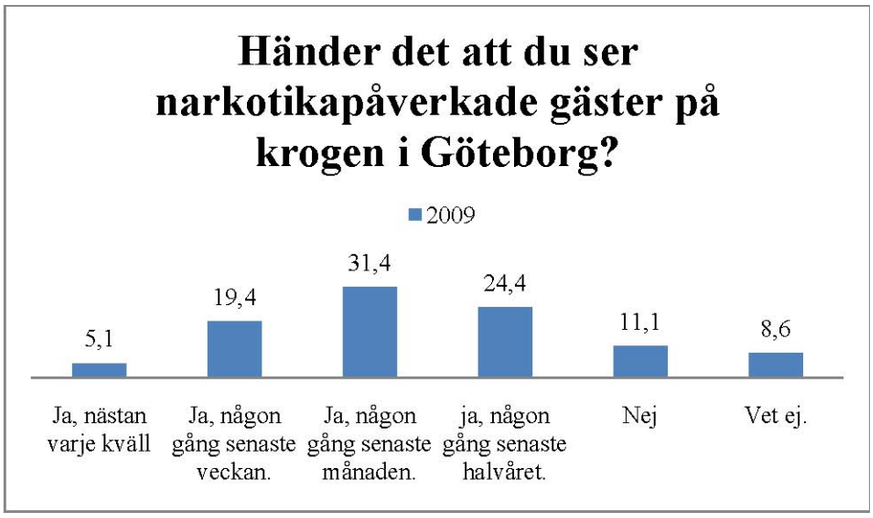
Figur 2.

Inställning till att legalisera narkotika bland de svarande som gått respektive inte gått utbildningen 2009. Som jämförelse anges även svarsfördelning i 2005 års undersökning. Fördelningarna anges i procent.

På frågan om det händer att man ser narkotikapåverkade gäster på krogen i Göteborg uppgav 5,1 % att de ser narkotikapåverkade gäster nästan varje kväll. (se figur 3) 2005 svarade 12 % att de ser narkotikapåverkade gäster nästan varje kväll (Andersson m.fl.) Totalt svarade 80,3 % att de sett narkotikapåverkade gäster någon gång senaste halvåret. Detta kan jämföras med 77 % från rapporten 2005. Denna skillnad var dock inte statistiskt signifikant. (df=1 p=0,295)

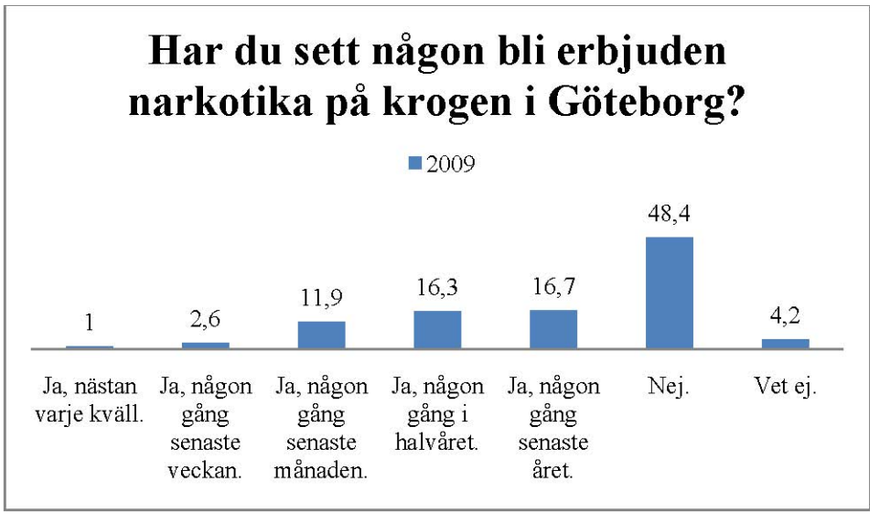
Figur 3.

Hur ofta man ser narkotikapåverkade gäster på krogen 2009. Fördelningarna anges i procent.

På frågan om man sett någon blivit erbjuden narkotika på krogen svarade närapå hälften av krogpersonalen (48,5 %) att de sett någon bli erbjuden narkotika på krogen det senaste året (se figur 4). År 2005 svarade 46 % att de sett någon bli erbjuden senaste året. Skillnaden mellan de olika undersökningarna var inte statistiskt signifikant. (*df*=1 *p*=0,528)

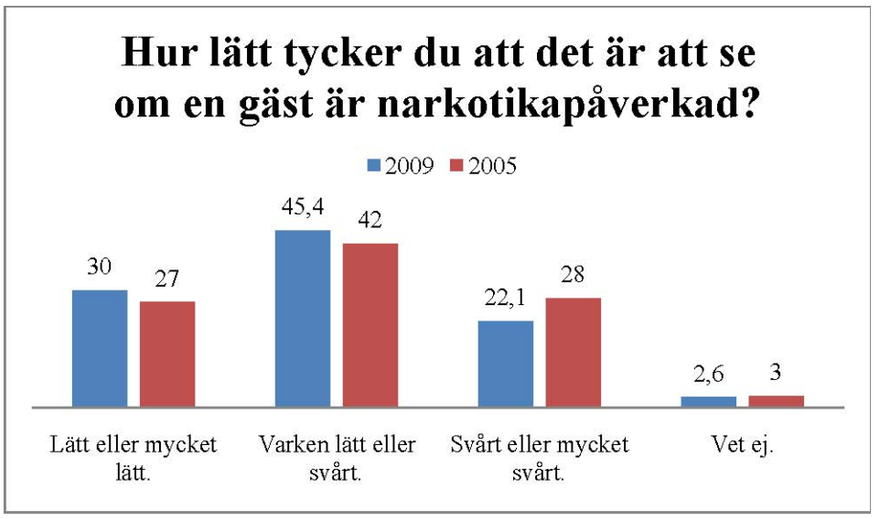
Figur 4.

Hur ofta man sett någon bli erbjuden narkotika på krogen 2009. Fördelningarna anges i procent.

På frågan om hur lätt man tycker att det är att se om någon är narkotikapåverkad på krogen ansåg 4,8 % att det är mycket lätt. 25,2 % anser att det är lätt. 19,2 % anser att det är svårt och 2,9 % att det är mycket svårt. Dessa siffror jämfört med de från 2005 (Andersson m.fl.) visade att det inte fanns någon statistiskt signifikant skillnad mellan hur man svarat i de olika undersökningarna (se figur 5).

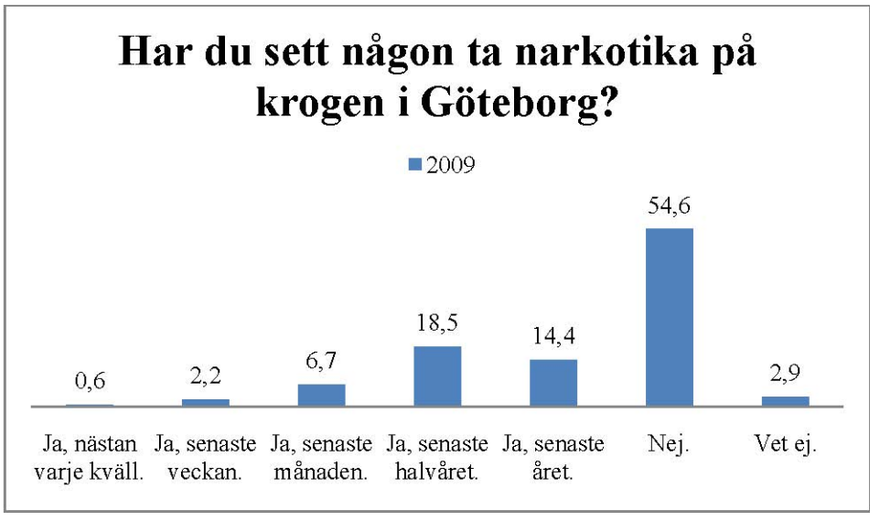
Figur 5.

Hur lätt/svårt man anser det är att avgöra om en gäst är narkotikapåverkad i den aktuella undersökningen jämfört med den från 2005. (Skillnad i svarsfördelning avseende samtliga svarsalternativ. df=3 p=0,377) Fördelningarna anges i procent.

2009 svarade 42,5 % av deltagarna att de sett någon ta narkotika på krogen senaste året. Se fig. 6. Andelen från 2005 var på 43 %, alltså snarlika de från 2009. Strax fler än hälften svarade 2009 att de inte sett någon ta narkotika på krogen det senaste året. Det var ingen skillnad mellan dessa siffror och de från 2005 (se figur 6).

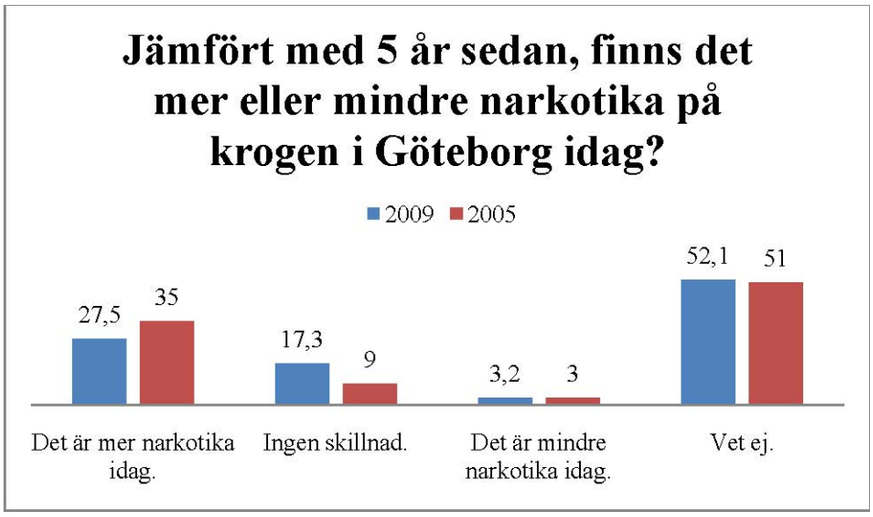
Figur 6.

Om och hur ofta man sett någon ta narkotika på krogen. Fördelningarna anges i procent.

Fler ansåg att narkotikan hade ökat på krogen i Göteborg år 2005 än de gjorde under 2009. Andelen som anser att det inte är någon skillnad har närapå fördubblats sedan år 2005. Liksom år 2005 hade drygt hälften av deltagarna i den aktuella undersökningen från 2009 ingen uppfattning i frågan (se figur 7).

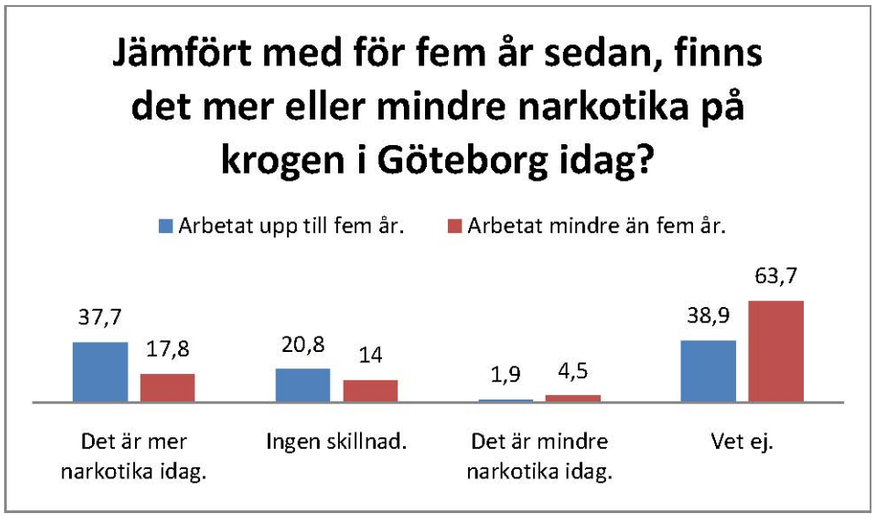
Figur 7.

Jämförelse mellan undersökningen från 2005 och den aktuella undersökningen om man tror att det finns mer eller mindre narkotika på krogen idag jämfört med för fem år sedan. (Skillnad i svarsfördelning avseende samtliga svarsalternativ df=3 p=0,009) Fördelningarna anges i procent.

Bland de som arbetat längre än fem år i branschen är det färre som svarat att de inte vet om det finns mer eller mindre narkotika idag än de som arbetat kortare tid. Det är också fler bland de som arbetat längre som anser att det är mer narkotika idag än bland de som arbetat kortare tid än fem år (se figur 8).

Figur 8.

Om man tror att det finns mer eller mindre narkotika på krogen idag bland de som arbetat längre respektive kortare än fem år. (Skillnad i svarsfördelningar df=3 p=0,000) Fördelningarna anges i procent.

År 2009 svarade 49,8 % att de någon gång bett en narkotikapåverkad gäst lämna krogen där de jobbar. Detta var en tydlig ökning sedan år 2005. Svaren fördelade sig i undersökningen från 2009 till så att 29,4 % uppgav att de flera gånger bett en narkotikapåverkad gäst lämna krogen och 20,4 % uppgav att de gjort det en gång (se figur 9).

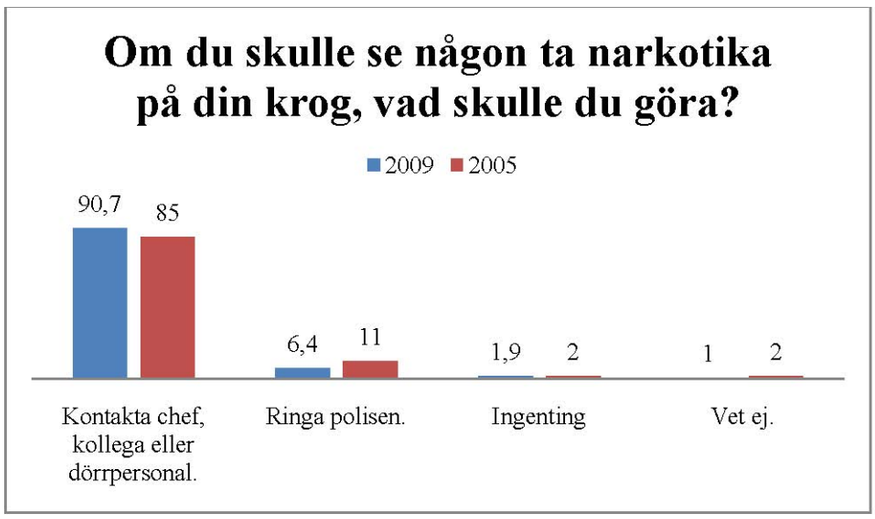
Figur 9.

Hur stor andel som avvisat någon från krogen i undersökningen från 2005 jämfört med den aktuella undersökningen. (Skillnad i andel som svarat "Ja" respektive "Nej" df=1 p=0,00) Fördelningarna anges i procent .

På frågan vad man skulle göra om man såg någon ta narkotika på krogen där man arbetar svarade 31,9 % att de skulle kontakta chef eller annan kollega. 58,8 % angav att de skulle kontakta dörrpersonal. Det finns en tendens till skillnad mellan hur deltagarna svarade 2009 och 2005. Fler i den tidigare undersökningen skulle kontakta polis. 2009 svarar fler att de skulle kontakta någon på arbetsplatsen, men det är inte tillräckligt stor skillnad för att kunna dra en säker slutsats kring detta (se figur 10).

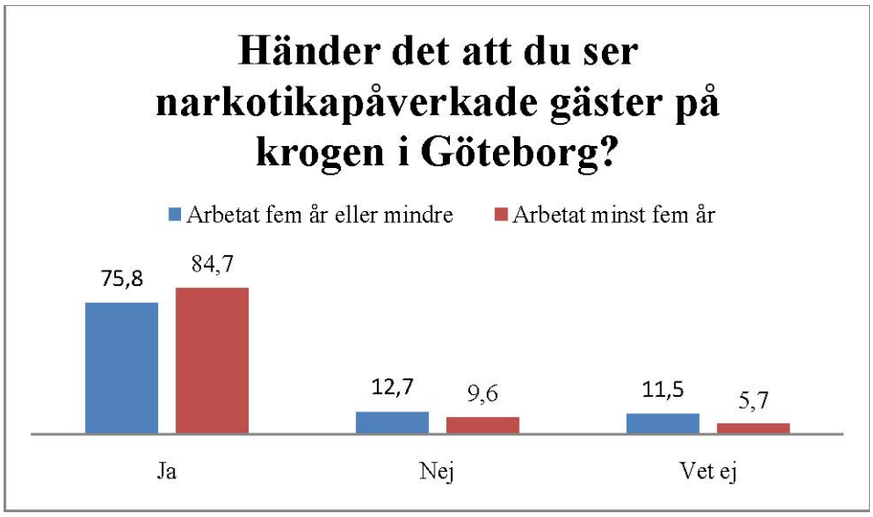
Figur 10.

Hur man skulle agera om man såg någon ta narkotika i undersökningen från 2005 jämfört med den aktuella undersökningen. (Skillnad i svarsfördelning avseende svarsalternativen "kontakta chef, kollega eller annan personal", "Ringa polisen" och övriga alternativ df=2 p=0,086) Fördelningarna anges i procent.

I jämförelsen mellan de som arbetat kortare än fem år och de som arbetet längre än fem år, gällande hur ofta man ser narkotikapåverkade gäster på krogen i Göteborg, så fanns det inte någon skillnad (se figur 11).
När det gjordes en jämförelse mellan de som arbetat kortare respektive längre än fem år inom krogbranschen av om det händer att man ser narkotikapåverkade gäster fanns det ingen skillnad mellan deltagarna (se figur 11).

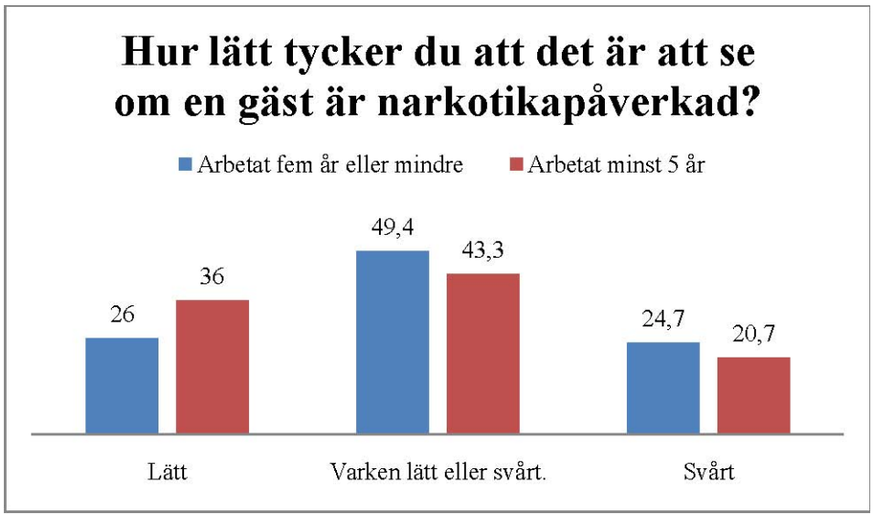
Figur 11.

Om man ser narkotikapåverkade gäster på krogen i Göteborg bland de som arbetat längre respektive kortare tid än fem år. (Skillnad mellan grupperna avseende "Ja", "Nej" och "Vet ej" df=2 p=0,106) Fördelningarna anges i procent. Inställning till att avvisa narkotikapåverkade personer från krogen från undersökningen från 2005 och den aktuella undersökningen. (Skillnad i svarsfördelning avseende samtliga svarsalternativ. Svarsalternativen "Nej" och "Vet ej" slogs ihop i signifikanstestningen på grund av låg förväntad svarsfrekvens. df=2 p=0,007) Fördelningarna anges i procent.

Hur länge man arbetat i branschen påverkade inte på hur lätt/svårt man tyckte att det var att avgöra om en gäst är narkotikapåverkad (se figur 12). Det påverkade inte heller på hur ofta man ser gäster bli erbjudna narkotika (*p*=0,644) eller ser gäster ta narkotika (*p*=0,682).

Figur 12.

Hur lätt/svårt man anser det vara att identifiera narkotikapåverkade gäster bland de som arbetat längre respektive kortare tid än fem år.(Skillnad mellan grupperna avseende "Lätt", "Varken lätt eller svårt" och "Svårt" df=2p=0,165) Fördelningarna anges i procent.

På frågan om man tycker narkotikapåverkade skall avvisas från krogen fanns det en skillnad mellan 2009 och 2005 i hur svaren fördelade sig mellan "alltid" och "bara om man missköter sig" (se figur 13). För att se hur RUS utbildning påverkat skillnaden, se figur 1.

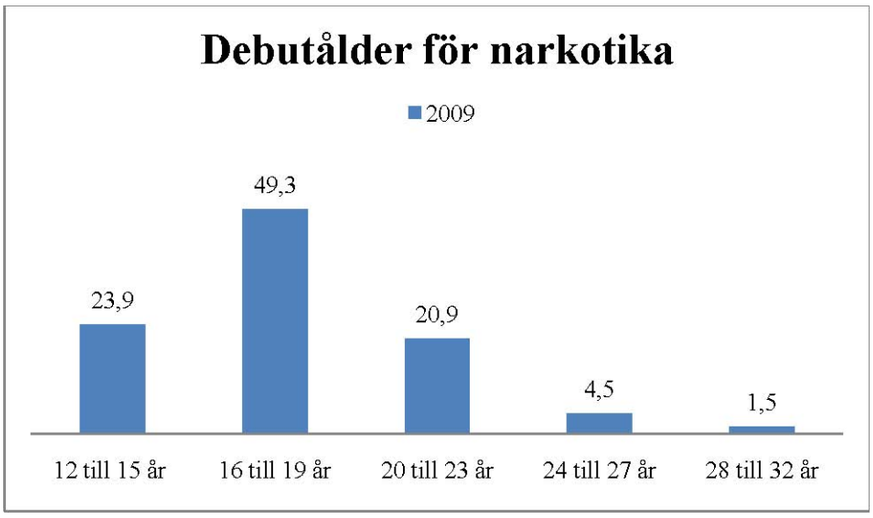
Figur 13.

46,7 % av deltagarna svarade att de någon gång testat narkotika. Det har inte skett någon förändring sedan 2005. (p=0,201 df=1). Av de som 2009 svarade att de testat narkotika var det 45 % som svarat på vilken deras debutålder var. Ålderspannet för debutålder låg mellan 12 och 32 år (se figur 14).

Medelåldern för debut var 17,9 år. Av de som testat narkotika var 66 % påverkade av alkohol vid debuten och av dessa svarar 20, 6 % att debuten skedde i krogmiljö.

Figur 14.

Ålder för narkotikadebut från den aktuella undersökningen. Fördelningarna anges i procent.

Den vanligaste debutdrogen var cannabis och den näst vanligaste var kokain (se figur 15). 36 % av det totala deltagarantalet angav cannabis som debutdrog. 5,4 % av hela deltagarantalet hade använt kokain som debutdrog.

Figur 15.

Debutdrog hos deltagarna i den aktuella undersökningen. Fördelningarna anges i procent

Kvalitativt resultat

Tabell 1. Presentation av huvudteman och underteman

Tema	Undertema
1. Utbildning	1.1 Utbilda personal 1.2 Bra med RUS-utbildning
2. Förändra attityden hos personalen	2.1 Nolltolerans 2.2 Stickprov på personal och gäster 2.3 Diskutera narkotika mera öppet
3. Samverkan med polisen	
4. Förändra krogmiljön	
5. Förbyggande arbete mot narkotika	5.1 Bättre kontroller vid entrén 5.2 Tydligare policy från ledningen
6. Svårt att göra förändringar	

1. Utbildning. Utbildning var ett stort tema bland de som svarade på frågan vad man kan göra för att minska narkotikaanvändning på krogen bland gäster och personal.

1.1 Utbilda personal. Många anställda tycker att man ska utbilda och informera personalen mer.

> *”mer utbildning av personalen”*
>
> *”vidareutbilda personalen”*
>
> *”ge all personal som arbetar utbildning”*

1.2 Bra med RUS-utbildning. Ett annat tema som uppkom under utbildning var positiva reaktioner på RUS-utbildningen. Många ansåg att man skulle fortsätta med RUS-utbildningar.

> *”fortsätt utbilda, man ser mer efter RUS-utbildningen”*
>
> *”RUS-utbildningen var mycket bra och informativ tycker jag ”*
>
> *”Låta alla som jobbar på krogen få gå RUS-utbildningen, den borde vara gratis, samhället hade vunnit på det”*

2. Förändra attityden hos personalen. Många tyckte att man på olika sätt skulle jobba mot att förändra attityden till narkotika hos personalen.

2.1 Nolltolerans. Några ansåg att man skulle kräva nolltolerans mot narkotika på krogen.

> *”Nolltolerans bland gäster och personal”*
>
> *”Nolltolerans på användande av droger hos personalen”*

2.2 Stickprov på personal och gäster. En del gav förslag på att man skulle göra stickprov bland personal och gäster.

> *”Ställa högre krav på sin personal, informera vid anställning att vissa beteenden är oacceptabla och att t.ex. stickprov, i alla fall ”kisseprov” utförs kontinuerligt”*

2.3 Diskutera narkotika mera öppet. Några tyckte att man skulle prata mera öppet om narkotika på arbetsplatsen.

> *”Att man pratar om det på möten och så. Prata öppet om det, det är nog den bästa lösningen tror jag”*
>
> *”Många är rädda för att erkänna att de använt droger och då är det svårt att prata om det”*

3. Samverkan med polisen. En del av de anställda har svarat att de tycker man ska samarbeta med polisen mer för att minska narkotika på krogen.

> *”bättre samverkan mellan polis och bransch”*
>
> *”ha poliser ute på besök oftare”*
>
> *”mera poliser på krogen både civilt och uniform”*

4. Förändra krogmiljön. De anställda tyckte också att man skulle förändra krogmiljön för att minska narkotika på krogen. Det kom in en del förslag på vad man skulle kunna förändra inne på krogen eller restaurangen.

”ha en klar struktur, försvara miljö, ha vakt vid toa, inte två personer på toa samtidigt”

”försvåra möjligheten att gömma/förvara narkotika på toaletterna eller annan miljö där man inte har bra uppsikt”

5. Förebyggande arbete mot narkotika. Ett annat tema handlade om hur man på olika sätt kan förebygga narkotika på krogen. Det fanns tre tydliga underteman under huvudtemat.

5.1 Bättre kontroller vid entrén. Många tyckte att arbetet med att stoppa narkotika på krogen redan skulle ske vid entrén, och att man ska avvisa gäster som man känner till använder droger. Några ansåg också att entrépersonalen borde ha större rättigheter att visitera gästerna.

”släpp inte dem man vet håller på (det vet man)”

”förebyggande arbete i dörren, vid minsta antydande, ta en diskussion med gästen, vid tveksamhet kontakta gatulangningsgruppen.

”man borde ge entrépersonalen större rättigheter ex. visitera fickor och sen måste krogarna gemensamt porta de som håller på (man vet vilka det är)”

5.2 Tydligare policy från ledningen. Några tyckte att man skulle arbeta förebyggande genom att chefer och ledning arbetar fram en tydlig policy mot droger och profilerar sig som en narkotikafri krog.

”mer direktiv från cheferna om hur det ska vara”

”profilera krogen som narkotikafri”

”kampanjer från krogarna som visar att man inte vill ha knark där”

6. Svårt att göra förändringar. En del av de anställda tyckte att det var svårt att minska på narkotikaanvändandet på krogen. Några tvivlade på att man kunde påverka narkotikasituationen.

”Finns nog inte så mycket man kan göra. Kan inte visitera varje människa som går inte. Tyvärr.”

”jag tror inte problemet bör lösas i krogmiljö till att börja med. Människor som vill ta narkotika hittar snabbare lösningar på att kunna använda än vad motståndarna hittar lösningar för att stoppa dem.”

Diskussion

En majoritet av de som gått RUS-utbildningen anser att den varit givande och är intresserade av en påbyggnad. Detta kan ses som en positiv inställning till det arbete RUS gör för att minska narkotikaanvändandet på restauranger och krogar. Den inställningen är viktig för att RUS ska ha en plattform att arbeta utifrån. RUS behöver ha personalen med sig och det har man lyckats med i stor utsträckning.

Resultaten visar att RUS-utbildningen påverkar deltagarnas attityd till nolltolerans för narkotika på krogen. Det är just attityden som har förändrats. Det är fler nu än 2005 som bett en narkotikapåverkad person lämna krogen. Detta är i grunden en fråga om inställning. Det är också fler som anser att narkotikapåverkade alltid ska avvisas oberoende på uppförande. Det finns inga signifikanta förändringar i hur ofta man ser narkotika eller narkotikapåverkade personer eller hur lätt personalen tycker det är att upptäcka narkotikapåverkade personer. Längre erfarenhet av krogbranschen ger heller ingen ökad säkerhet i att identifiera narkotikapåverkade. Detta kan betyda antingen att personalen identifierar de flesta och det finns inte fler att upptäcka. Det kan också innebära att utbildning och erfarenhet inte påverkar förmågan att identifiera narkotikapåverkade personer. Det skulle kunna vara så att det behövs mer utbildning i hur man identifierar personer som är narkotikapåverkade. I kommentarerna deltagarna fick skriva under respektive fråga är det många som påpekar att det är svårt att veta om någon är påverkad eller har något typ av handikapp som gör att personen exempelvis rör sig annorlunda. Det kan vara känsligt att anklaga någon för att vara påverkad av narkotika om så inte är fallet. Att gäster på krogen dessutom kan vara berusade är en faktor som ytterligare kan försvåra för personalen att avgöra om de är påverkade av narkotika eller inte. Olika personer reagerar olika på alkohol och man kan anta att detta inverkar på hur svårt det är att avgöra om någon dessutom använt narkotika.

Det går inte att påstå att utbildningen gett någon effekt när det gäller om man anser att narkotika bör legaliseras eller inte. Det kan vara så att detta är en ideologisk ståndpunkt som kräver mer än en kort utbildning för att förändra. Det var åtskilliga kommentarer kring denna fråga i enkäten. De allra flesta handlade om att man ansåg att cannabis inte borde vara narkotikaklassat. Dessa kommentarer kommer både från de deltagare som svarat att narkotika bör legaliseras och inte. Kanske skulle man i utbildningen trycka på att cannabis kan vara en inkörsport till tyngre droger och orsaken till att cannabis är narkotikaklassat.

På frågan om man anser att narkotikan ökat eller minskat på krogen i Göteborg kan man se att de som arbetat längre än fem år klart anser att det finns mer narkotika i omlopp idag. Eftersom det finns en oklarhet i formuleringen av frågan som gjorde att deltagarna var osäkra på om man ville veta deras allmänna uppfattning eller hur de upplevde att det var på deras arbetsplats kan det vara så att man svarat med olika utgångspunkter. Många har kommenterat att de inte går ut så ofta och därför inte vet något om ökning eller minskning trots att de exempelvis arbetar kvällstid på en krog i centrala Göteborg. Svaren kan också påverkats av att ett flertal av de som svarat på enkäten arbetar i kommuner utanför Göteborg.

Det verkar som att något fler skulle ringt polisen om de såg en narkotikapåverkad gäst 2005 än 2009. Det finns en del kommentarer kring detta i enkäten. Flera säger att polisen inte svarar på det speciella telefonnummer som upprättats för anmälningar från krogar och restauranger angående narkotikapåverkade gäster.

Det är klart större andel av krogpersonalen som provat narkotika än av befolkningen i stort. Man kan anta att det har en del med tillgänglighet av narkotika på krogen att göra. Det går inte i den här undersökningen att avgöra hur många deltagare som redan provat narkotika då de började i krogbranschen. Om det hade varit möjligt hade man kunnat avgöra om branschen lockar till sig personer med narkotikaerfarenhet eller om den skapar personer med narkotikaerfarenhet. Att 80 % av deltagarna sett narkotikapåverkade gäster på krogen det senaste halvåret, hälften sett någon bli erbjuden narkotika det senaste året och drygt 40 % sett någon ta narkotika det senaste året innebär att krogen är ett ställe där narkotika finns.

Snittåldern för drogdebut var 17,9 år i denna undersökning. För ungdomar upp till 24 år var den 17,5 år. Det är ett något högre snitt i denna undersökning jämfört med hela landet men då ingår personer i högre åldrar. Guttormsson (CAN 2008) tror inte att snittåldern skulle öka nämnvärt om man gjorde en undersökning med större åldersspann på grund av att ytterst få debuterar efter 21 års ålder. Frågan är om det betyder att krogpersonalen debuterar senare än andra. Denna undersökning visar liknande siffror som CAN:s undersökning när det gäller hur stor procentandel som debuterar mellan 21 och 24 års ålder. Det är två av 67 individer som anger en debutålder över 24 år. Ser man till detta verkar inte krogpersonals debutålder skilja sig från övriga befolkningen men det var ett stort bortfall i svar. Cirka hälften av de som provat narkotika anger debutålder.

Det kvalitativa resultatet påvisar att det finns en del förslag på hur man kan minska narkotikaanvändande på restauranger och krogar. Förslagen handlade om utbildning, förändring av attityder bland de anställda, samverkan med polisen, förändring av krogmiljön och förebyggande arbete mot narkotika. De förekom också åsikter från deltagare som ansåg att det var svårt att göra förändringar på grund av att de som använder narkotika kommer alltid att hitta sätt att kunna göra det oavsett insatser. Man påpekade också att alla vet vilka i personalen som själva använder droger, det är bara ingen som pratar om det.

De anställda verkar annars i stort dela de tankar och idéer som RUS-projektet arbetar med, nämligen utbildning, samverkan och förstärkt tillsyn. Frågan är om det är RUS som har påverkat personalen eller om det är personalens idéer som legat som grund till de mål som RUS har formulerat med sitt projekt. I vilket fall som helst finns det en tydlig samstämmighet mellan RUS-projektets och de restaurang- och kroganställdas idéer kring hur man kan minska narkotikaanvändningen på krogen.

Via utbildningen har RUS, förutom att bl.a. utbilda personal i hur man identifierar narkotikapåverkade gäster, också arbetat med attityder. Många av de förslag deltagarna presenterade handlade om att restaurangerna och krogarna på olika sätt skulle visa upp en negativ inställning till narkotika. Det föreslogs bl.a. att restaurangerna och krogarna skulle ha nolltolerans och att de skulle profilera sig som en narkotikafri restaurang eller krog.

Resultaten från denna undersökning visar att RUS är på god väg att uppnå de delmål som projektet arbetar mot.

Referenser

Andersson, M., Johansson, L., Magnusson, A., Bergman, L. (Maj, 2005). Narkotika på krogen. En kartläggning av narkotikasituationen på Göteborgs restauranger. Rapport 5. Hämtad 13 oktober, 2009, från http://rus-gbg.se/Rusrapporter/Rapport5KartlaggningNarkotikapakrogen.pdf

CAN (2004) Drogutvecklingen i Sverige. Rapport 2004. Rapportserie nr 82. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning

CAN (2007) Drogutvecklingen i Sverige. Rapport 2007. Rapportserie nr 107. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

CAN (2008) Kokain – ett uppmärksammat problem. Rapport 2008. Rapportserie nr 109. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

Guttormsson, U., Andersson, A., och Hibell, B., (2004). Ungdomars drogvanor 1994 – 2003. Intervjuer med 16 – 24 åringar. Rapportserie nr 75. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

Paulsson K, Karlsson A-S, Wadman C, (2008). Hälsa på lika villkor. Resultat från den nationella folkhälsoenkäten 2008. Statens Folkhälsoinstitut.

Här kommer några frågor om dig själv

1) Har du gått RUS-utbildningen?

Ja 66,7 %
Nej 33,3 %

Bortfall: 2

2) Har du haft nytta av den narkotikainformationen som du fick på utbildningen?

Ja 85,9 %
Nej 14.1 %

3) Är du intresserad av att gå en påbyggnadsutbildning?

Ja 77,9 %
Nej 21,1 %

4) Är du man eller kvinna?

Man 58,1 %
Kvinna 41,9 %

Bortfall: 2

5) Hur gammal är du?

Medelålder: 28,15 år

6) Hur länge har du jobbat i restaurangbranschen?

Mindre än ½ år 1,3 %
½ -1 år 4,8 %
1-2 år 8,0 %
2-3 år 14,0 %
3-5 år 22,0 %
5-10 år 29,9 %
Längre än 10 år 20,1 %

Bortfall: 3

7) Vad jobbar du som?

Om du har flera arbetsfunktioner, sätt kryss för den funktion du arbetar mest som.

Krögare/Restaurangchef/Driftsansvarig/Hovmästare 16,2 %
Bartender/Servitris/Servitör 62,2 %

Köksmästare/Kock/Kallskänk/Disk 9,2 %
Ordningsvakt/Entrévärd/Garderobiär 7,6 %
Annat, nämligen_____ 4,8 %

Bortfall: 2

Här kommer några frågor om vad du ser när du arbetar

8) Händer det att du ser narkotikapåverkade gäster på krogen i Göteborg?

Ja, nästan varje kväll 5,1 %
Ja, någon gång i veckan 19,4 %
Ja, någon gång i månaden 31,4 %
Ja, någon gång halvåret 24,4 %
Nej 11,1 %
Vet ej 8,6 %

Bortfall: 2

Kommentar:_____

9) Hur lätt tycker du att det är att se om en gäst är narkotikapåverkad?

Mycket lätt 4,8 %
Lätt 25,2 %
Varken lätt eller svårt 45,4 %
Svårt 19,2 %
Mycket svårt 2,9 %
Vet ej 2,6 %

Bortfall: 4

Kommentar:_____

10) Har du sett någon bli erbjuden narkotika på krogen i Göteborg?

Ja, nästan varje kväll 1,0 %
Ja, senaste veckan 2,6 %
Ja, senaste månaden 11,9 %
Ja, senaste halvåret 16,3 %
Ja, senaste året 16,7 %
Nej 47,4 %
Vet ej 4,2 %

Bortfall: 5

Kommentar:_____

11) Har du sett någon ta narkotika på krogen i Göteborg (t.ex. snorta, svälja en tablett)?

Ja, nästan varje kväll 0,6 %
Ja, senaste veckan 2,2 %
Ja, senaste månaden 6,7 %
Ja, senaste halvåret 18,5 %
Ja, senaste året 14,4 %
Nej 54,6 %
Vet ej 2,9 %

Bortfall: 4
Kommentar:_____

12) Jämfört med 5 år sedan, finns det mer eller mindre narkotika på krogen i Göteborg idag?

Det finns mer narkotika idag 27,5 % (37,7 %)*
Ingen skillnad 17,3 % (20,8 %)*
Det finns mindre narkotika idag 3,2 % (1,9 %)*
Vet ej 52,1 % (38,9 %)*

Bortfall: 4
*** procent räknat på de som arbetat minst fem år inom branschen**
Kommentar:_____

13) Har du någon gång bett en narkotikapåverkad gäst lämna krogen där du jobbar?

Ja, flera gånger 29,4 %
Ja, en gång 20,4 %
Nej 50,2 %

Bortfall: 4
Kommentar:_____

14) Om du skulle se någon ta narkotika på din krog, vad skulle du göra?
Här kan du sätta flera kryss.

Kontakta en chef eller annan kollega 31,9 %
Kontakta dörrpersonal 58,8 %
Ringa polisen 6,4 %
Vet inte 1,0 %
Ingenting 1,9 %

Bortfall: 4
Kommentar:_____

Här kommer några frågor om din uppfattning

15) Tycker du att narkotikapåverkade gäster skall avvisas från krogen?

Ja, alltid 84,1 %
Ja, men bara om de missköter sig 12,7 %
Nej 1,3 %
Vet ej 1,9 %

Bortfall: 2
Kommentar:_____

16) Tycker du att narkotika skall vara lagligt på samma sätt som tobak och alkohol?

Ja 3,5 %
Nej 87,6 %
Vet inte 8,9 %

Bortfall: 2
Kommentar:_____

Här kommer några frågor om dig själv som privatperson

17) Har du själv testat narkotika någon gång?

Ja 47, 7 %
Nej 52,3 %

Bortfall: 7

18) Om svaret är ja:

A) Debutålder: Medelålder för debut: 17,94 år
Bortfall: 81 (räknat på de som svarar Ja på frågan 17)

B) Debutdrog:

Cannabis 78,1 %
Ecstasy 3,4 %
Kokain 11,0 %
Amfetamin 2,7 %
Annat 4,8 %

Bortfall: 2 (räknat på de som svarar Ja på frågan 17)

19) Var du påverkad av alkohol när du debuterade?

Ja 66,2 %
Nej 33,8 %

Bortfall: 0 (räknat på de som svarar Ja på frågan 17)

20) Skedde debuten i krogmiljö?

Ja 14,2 %
Nej 85,8 %

Bortfall: 0 (räknat på de som svarar Ja på frågan 17)

21) (23) Har du använt narkotika på krogen i Göteborg?

Ja, flera gånger 23,8 %
Ja, en gång 8,2 %
Nej 68,0 %

Bortfall: 1 (räknat på de som svarar Ja på frågan 17)

22) (26) Vad tror du att krogen kan göra för att minska narkotikabruk/missbruk bland gäster och personal?

Tack för dina förslag! Vi är jätteintresserade av vad du som jobbar på krogen har för idéer.

Se rapport.